

Fronterers, de l'Alt Urgell ni d'Andorra ni d'Espanya

Rosa Badalamenti i González

Bona tarda a tothom,

En primer lloc vull agrair a la Societat Andorrana de Ciències i a la Universitat Catalana d'Estiu la seva amable invitació.

El meu nom és Rosa Badalamenti i sóc resident a la Seu d'Urgell, fa més de 20 anys que treballa a Andorra i sóc l'actual presidenta de l'Associació de Treballadors Fronterers d'Andorra. Es tracta d'una associació que funciona fa poc més de dos anys amb l'objectiu de mantenir informats els treballadors fronterers de la nostra comarca, crear una xarxa de contactes que ens permeti tenir la força suficient per a defensar la nostra situació i lluitar per aconseguir millorar-la. Abans de tot, crec que seria útil definir la figura del treballador fronterer en general i més específicament la del nostre col·lectiu.

Amb l'expressió *treballador fronterer* o *transfronterer* designem aquell treballador que per compte propi o de tercers exerceix la seva activitat professional en un Estat i resideix en el territori d'un altre Estat, al qual retorna, en principi, cada dia o com a mínim un cop a la setmana. Hi ha definicions d'aquest termini que delimiten la distància entre el lloc de residència i la frontera del país de treball a un màxim de 10 km.

El fenomen del treball transfronterer és relativament freqüent entre els estats membres de la Unió Europea i la pràctica desaparició dels controls fronterers a l'interior de la Unió impulsa el creixement d'aquest col·lectiu; ara bé, on realment el treball fronterer adquireix una importància destacada és en els estats de dimensió territorial reduïda i que no pertanyen a la Comunitat Europea, i aquest és el cas del Principat d'Andorra.

És reconegut que els treballadors fronterers, pel fet de treballar en un altre país al de residència habitual, presenten una situació sociolaboral més complexa, que en alguns aspectes es pot considerar com a problemàtica. Situació que s'agreuja en el cas del treballador fronterer d'Andorra per la no-pertinença d'Andorra a la Unió Europea i les considerables diferències entre la regulació sociolaboral d'aquest país i la dels països de la Comunitat Europea. A més a més, Andorra presenta una situació particular en relació amb la resta d'estats de reduïda dimensió territorial a causa del predomini de la població estrangera, que suposa el 64% del total que viu

al país, i una feble presència de treballadors transfronterers. Es calcula que són unes 2.000-2.500 persones les que creuen la frontera diàriament per treballar a Andorra; això representa un escàs 4-5% de la força de treball d'aquest país. De la mateixa manera, 2.500 persones, en l'àmbit del Estat espanyol, tenen un pes molt petit, però si considerem la nostra comarca i sobretot poblacions com la Seu d'Urgell i els pobles del voltant, representa una quota important de la seva població activa i dels seus votants. Això ho té molt clar la classe política, però no ho té tan clar la població, en general, dels nostres pobles, que continua funcionant sense intentar facilitar el dia a dia d'aquest col·lectiu. Parlem d'horaris d'obertura d'oficines públiques o privades que no tenen en compte les necessitats d'aquest col·lectiu, que surt del seu lloc de residència habitual a primera hora del matí i en torna a última hora de la tarda; el mateix passa amb els col·legis dels nostres fills, on no hem d'oblidar que representem un percentatge ben elevat entre els pares dels alumnes: ens reben a hores totalment inapropiades per a nosaltres, no hem d'oblidar que a Andorra l'acomiadament és lliure i el que nosaltres no podem fer és demanar, continuament, permisos a la nostra feina per resoldre problemes personals.

En aquests últims anys hem rebut el suport per part de totes les forces polítiques que ens representen al nostre ajuntament; de fet, fa un any i mig, l'ajuntament de la Seu d'Urgell va encarregar un estudi de la situació actual dels fronterers a un important bufet d'advocats que, juntament amb la considerable quantitat d'informació que vàrem aconseguir des de l'Associació de Treballadors Fronterers, ens ha servit de base per a la nostra activitat.

Resumint, la nostra problemàtica es pot dividir en tres eixos principals: un és el règim de seguretat social, l'altre és el règim fiscal i per finalitzar el dret a l'atur.

Pel que fa a la cobertura sanitària, a Catalunya hi ha la universalitat de la cobertura sanitària, de la qual estem exclosos. Nosaltres no tenim dret a tenir la targeta sanitària, ni per a nosaltres, ni per als nostres beneficiaris. Tant ells com nosaltres som atesos pel sistema sanitari espanyol amb la presentació d'un document que autoritza aquesta prestació, però amb una cobertura parcial, corresponent al 75% de la despesa en cas de visites mèdiques i del 90% en cas d'hospitalització. Afortunadament, aquest problema queda resolt amb una nova llei que s'acaba d'aprovar al govern de Catalunya que estén la cobertura sanitària a la totalitat dels residents a Catalunya; de moment és el primer èxit aconseguit.

A Andorra nosaltres paguem el mateix percentatge que qualsevol treballador resident per tenir dret a l'assistència sanitària, però els nostres fills no tenen cobertura sanitària en aquest país; ells van, automàticament, a càrrec del sistema sanitari català, fet que considerem discriminatori.

Els acords entre Andorra i Espanya en tema sanitari es basen en un conveni totalment obsolet que considerem que s'hauria d'actualitzar.

Pel que fa al règim fiscal, estem d'acord que, sent residents en territori espanyol, tenim el deure de fer la declaració a Hisenda, però això hauria d'anar acompanyat d'un règim especial per a aquest col·lectiu, ja que el salari percebut a Andorra en un percentatge molt elevat l'inverteix al lloc de residència; podem calcular una mitjana de 2,5 milions mensuals, que sense cap dubte activen l'economia de la comarca de residència. A més a més, demanem que ens tinguin en consideració quan es tracta de donar ajuts, dels quals gairebé sempre estem exclosos; a tall d'exemple, l'ajut a les dones treballadores de 100 euros al mes que es dona al moment de tenir un fill i que es cobra durant tres anys. Nosaltres no hi tenim dret, encara que també som treballadores

i tenim fills i tenim entès que és un ajut que no té cap mena de vinculació amb la cotització salarial.

El darrer tema, i no per això menys important, és el tema del subsidi d'atur.

Entenem que en no cotitzar a Espanya no podem pretendre tenir dret a un subsidi d'atur; el que demanem és que ens proporcionin algun sistema que ens permeti cotitzar a Espanya per poder aconseguir aquest dret.

A part d'això, trobem totalment injusta la situació dels treballadors que hagin treballat a Espanya i per tant hagin cotitzat per tenir dret a la prestació d'atur i pel sol fet de trobar feina a Andorra perden definitivament el dret a cobrar l'atur a Espanya i no el puguin recuperar ni tan sols al moment de finalitzar la seva activitat laboral al país veí.

Pel que fa a Andorra aquest dret no existeix, però des fa uns mesos es va aprovar, per decret, un ajut extraordinari per desocupació involuntària, destinat únicament als residents a Andorra, per la qual cosa nosaltres, com a no-residents, n'estem exclosos, cosa que no considerem justa, perquè es tracta d'un dret que hauria d'estar vinculat als anys treballats i no a la residència. Hi insisteixo, com a treballadors cotitzem exactament igual que qualsevol resident a Andorra.

Ara mateix, si ens quedem sense feina no rebem cap ajut; fins fa un parell d'anys se'ns feia extensiu el dret a cobrar l'ajut destinat als immigrants retornats, ara no tenim ni això.

Bé, per part meua és tot, espero que hàgiu trobat l'argument del vostre interès i moltes gràcies per la vostra atenció.

Rosa Badalamenti i González,
cap de compres de Roca i Ribes i presidenta de
l'Associació de Treballadors Fronterers d'Andorra (ATFA)